

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра історії України та спеціальних історичних дисциплін

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Перший проректор

Майя НІКОЛАЄВА

2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ІСТОРІЯ УКРАЇНИ ТА УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ (Д03)

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: 10 Природничі науки

Спеціальність: 101 Екологія

Освітньо-професійна програма: Екологія, охорона навколишнього
середовища та збалансоване природокористування

ОНУ

2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія України та української культури».
Одеса : ОНУ, 2024. 20 с.

Розробники: ЮРАШ Євгеній Олександрович, доктор філософії (PhD), старший викладач кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін ОНУ імені І. І. Мечникова

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін

Протокол № 1 від "29" серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

(підпис)

(Олена БАЧИНСЬКА)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Погоджено із гарантом ОПП «Екологія, охорона навколишнього середовища та збалансоване природокористування» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, спеціальність 101 Екологія

(підпис)

(Алла КОЛІСНИК)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету історії та філософії
Протокол № 1 від "30" серпня 2024 р.

Голова НМК

(підпис)

(Галина ЛЕВЧЕНКО)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від. " ____ " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(_____)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ____ від. " ____ " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(підпис)

(_____)

(Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>очна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 6/6 годин – 180/180 змістових модулів – 2/2	Галузь знань: <u>10 Природничі науки</u> Спеціальність: <u>101 Екологія</u> Рівень вищої освіти: <u>перший</u> <u>(бакалаврський)</u>	обов'язкова дисципліна	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
		32 год.	12 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	6 год.
		Лабораторні	
		не передбачені	не передбачені
		Самостійна робота	
		132 год.	162 год
		Форма підсумкового контролю:	
		іспит	іспит

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

В ситуації культурного розмаїття, коли в межах однієї державної території, зазвичай, історично співіснують різні народи, підвищується інтерес до національних особливостей історії та культури. Культурна самобутність власного народу є надзвичайно цінною. Феноменальність української історії та культури породжувалась і формувалась найбільшою мірою просторово-географічним та історичним чинниками. І це тісно пов'язано з нинішніми реаліями становлення незалежної України, формування її матеріальних, духовних, моральних цінностей.

Мета викладання курсу є набуття знань здобувачами в галузі історичної україністики як фундаментальної науки в системі гуманітарного знання, з основними історичними етапами становлення й розвитку суспільства на землях Центрально-Східної Європи, Української держави, з такими основними складовими культури як мистецтво, етнографія та матеріальною культурою, науковими знаннями, що дозволяють їм визначити, класифікувати тенденції розвитку української культури, формування наукового осмислення минулого України як складової частини світової спільноти.

Під час викладання курсу ставляться **такі завдання:**

- розкрити місце історії та культурології у системі університетського навчання;
- систематизувати наявні знання студентів з історії України;
- ознайомити здобувачів із закономірностями суспільно-політичних та соціально-економічних процесів, що відбувалися в Україні;
- сформувати у здобувачів уявлення щодо оцінок найбільш актуальних подій історії України та її культури;
- сприяти формуванню уявлень про міжпредметні зв'язки у вивченні гуманітаристики;
- звернути увагу здобувачів на засоби протистояння ідеологічним диверсіям російського агресора.
- показати закономірності історичного розвитку при вивченні основних етапів становлення вітчизняної і зарубіжної культури та її взаємозв'язок із соціально-економічними, політичними процесами суспільства;
- поглибити усвідомлення здобувачами сутності культури як основну форму цілеспрямованої людської діяльності.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей:**

Інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та вирішувати практичні проблеми у сфері екології, охорони довкілля і збалансованого природокористування у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій та методів наук про довкілля та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (К):

K03. Здатність визначати особливості сучасного соціально-політичного розвитку українського суспільства та його перспективу

K17. Розуміння основних теоретичних положень, концепцій та принципів математичних та соціально економічних наук.

Програмні результати навчання (Р):

P031. Знання сутності основних проблем історії та сучасного буття народу України, процесів розбудови сучасної незалежної української держави.

P032. Уміння розглядати культурні процеси та явища та визначати їх значення для долі власного народу, держави, культурних надбань людства.

P172. Знати сучасні політичні системи суспільства, застосувати теоретичні, прикладні та інструментальні компоненти політологічного знання у суспільному житті.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен

знати:

- основні етапи розвитку суспільства на території України;
- загальні тенденції у формуванні держав на землях сучасної України;
- місце та роль загальноєвропейських процесів в історії України;
- основні форми і типи культури;
- основні етапи розвитку української культури, їхні стильові особливості;
- основні культурно-історичні центри;
- культурні традиції, свята українського народу, культурні особливості регіонів України;
- основні досягнення вітчизняного і зарубіжного мистецтва і видатних діячів культури України.

вміти:

- вирізняти окремі періоди в історії України;
- тлумачити історичну термінологію;
- систематизувати отриману інформацію в межах окремих етапів розвитку історичних процесів;
- аналізувати різні точки зору щодо дискусійних питань історії;
- формувати систему аргументації у межах підготовки до семінарських занять та виконання самостійної роботи.

3. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Історія та культура України з найдавніших часів до початку XX ст.

Тема 1. Давня історія України.

Особливості періодизації історії України. Заселення території Центрально-Східної Європи представниками людської спільноти. Локалізація найвідоміших стоянок архантропів й палеоантропів. Характеристика антропо- і соціогенезу в період палеоліту,

мезоліту і неоліту. Еволюція господарських форм. Зародження і розвиток духовної культури в кам'яну добу. Зміст і наслідки неолітичної революції. Місце Трипільської культури в історії людства. Проблема походження трипільців. Територія поширення племен мальованої кераміки. Особливості господарського розвитку. Протоміста. Причини зникнення Трипільської культури. Центрально-Східна Європа в епоху заліза. Етнічне походження та політична історія киммерійців, скіфів, сарматів. Давньогрецька колонізація Північного Причорномор'я.

Тема 2. Україна у період середньовіччя.

Проблема етногенезу слов'ян. Велике розселення слов'ян у другій половині I тис. Виникнення Руської держави. Перші київські князі династії Рюриковичів. Роль зовнішньої торгівлі в політичній історії країни першої половини X ст. Особливості внутрішньої політики княгині Ольги. Реформи князя Володимира I Великого. Внутрішня і зовнішня політика князя Ярослава Мудрого. Система правління в Київській державі у другій половині XI ст. Любецький з'їзд 1097 р. Галицько-Волинська держава у XII–60-ті рр. XIII ст. Данило Галицький. Ординська навала.

Русь-Україна і становлення української культури. Проблема генезису східнослов'янських племен. «Повість временних літ» про східнослов'янські племена. Розвиток міст, торгівлі, ремесла, землеробства як умови формування руської культури. Взаємозв'язок руської культури з культурою Візантії та культурами інших народів.

Литовсько-руська держава. Великокнязівська опозиція у 30–40-х роках XV ст. Галичина, Буковина та Закарпаття у XV–першій половині XVI ст. Люблінська унія 1569 р. Фільваркова система господарювання. Цехова організація ремісників. Магдебурзьке право. Берестейська унія 1596 р. Передумови та причини виникнення українського козацтва. Утворення Запорозької Січі. Організація реєстрового козацтва. Роль запорозького і реєстрового козацтва у внутрішній політиці Речі Посполитої на рубежі XVI–XVII століть. Козацькі повстання. Морські походи козацького війська. П. Конашевич-Сагайдачний. Участь козаків у московських походах війська Речі Посполитої. Хотинська війна. Устрій Кримського ханства. Війни Кримського ханства.

Ренесанс та його риси, образ нової людини епохи. Ренесансні впливи в Україні. Роль братств. Виникнення друкарства. Освіта і наука. «Сім вільних наук». Ю. Дрогобич, П. Русин, С. Оріховський. Острозька академія. Зв'язки з західноєвропейською наукою. Відгуки епохи ренесансу і гуманізму в Україні. Усна народна творчість. Особливості романської та готичної архітектури в Україні.

Тема 3. Україна у другій половині XVII - XVIII ст.

Причини і привід до війни. Б. Хмельницький. Союз козаків з кримським ханом Іслам Гераєм. Бойові дії навесні 1648 р. Початок селянської війни. Пилявецька битва. Облога Львова. Битва під Збаражем. Зборівська угода. Початок формування ранньомодерної української державності. Молдавський вектор політики Б. Хмельницького. Битва під Берестечком. Білоцерківська угода. Бойові дії у 1652-1653 рр. Характеристика моделі держави – Війська Запорозького (Гетьманщини). Переговори гетьмана з московським царем Олексієм Романовим. Ставлення українських політичних еліт до потенційного союзу з Московським царством. Укладання Березневих статей 1654 р. та їхні наслідки. Продовження війни проти Речі Посполитої у 1655-1656 рр. Віленське перемир'я. Характеристика становища України після укладення Вічного миру 1686 р. Внутрішня політика І. Мазепи. Початок Північної війни та місце козацького війська у подіях 1700-

1708 рр. Таємна угода гетьмана зі шведським королем Карлом XII. Полтавська битва 1709 р. Перша українська політична еміграція. П. Орлик – гетьман України у вигнанні. Наступ царизму на права і вольності Гетьманщини. Гетьманування І. Скоропадського. Перша Малоросійська колегія: функціональне корекція політики царя щодо Української держави. П. Полуботок. Д. Апостол. Правління гетьманського уряду. Кодифікація козацького права. Відновлення гетьманського правління. К. Розумовський.

Бароко та його особливості. Образ нової людини епохи. Мистецтво українського бароко та його своєрідність. Козацьке бароко. Розвиток барокової архітектури. Видатні архітектори Й. Шедель, Ф. Б. Растреллі, І. Мічурін, Б. Меретин, С. Ковнір, І. Григорович-Барський та інші їх шедеври в Україні. Специфіка національного варіанта бароко в літературі, театрі і музиці. Еволюція образотворчого мистецтва.

Тема 4. Українські землі у другій половині XIX – на початку XX ст.

Реформи середини XIX ст. в Австрійській та Російській імперіях. Особливості скасування панщини і кріпацтва. Характеристика соціальної структури українського суспільства у пореформений період. Нові тенденції у розвитку сільського господарства. Перша хвиля трудової міграції. Завершення промислового перевороту. Формування галузей важкої промисловості. Роль залізничного транспорту в розвитку економіки. Зовнішня і внутрішня торгівля. Урбанізація. Суспільно-політичне життя. Гурток «хлопоманів». Зародження «громадівського» руху. М. Драгоманов. Ідеї «громадівського соціалізму». Мовно-культурні процеси. Валуватський циркуляр 1863 р. та Емський указ 1876 р. «Братерство тарасівців». Роль москвофільства в громадському житті Західної України. Народовці та їхні погляди. Зародження «Просвіт». РУРП – перша українська політична партія. Ю. Бачинський. Промислова криза 1900-1903 рр. та її наслідки. Російська революція 1905-1907 рр. на Україні. Столипінська аграрна реформа.

Модерністський період українського відродження. Виникнення підпільних і політичних організацій. Роль І. Франка в національно-культурному русі. Шкільництво і освіта в другій половині XIX ст.. Наукове товариство ім. Т. Г. Шевченка, його видавнича діяльність. М. Грушевський і його роль у розвитку української національної культури.

Українська музична культура у другій половині XIX ст.. М. Лисенко. Образотворче мистецтво та живопис. Архітектура і пошуки національного стилю: неукраїнський стиль, необароко, класицизм, модерн, еkleктика, ампір. Класицизм як напрям в культурі. Романтизм і реалізм а Українській культурі. Модерн як напрям в мистецтві. Імпресіонізм. Український професійний театр. Корифеї українського театру. Розвиток українського живопису XIX ст.

Змістовий модуль 2.

Акутальні пиання історії та культури XX-XXI ст.

Тема 5. Україна в роки Першої світової війни та Української революції (1914-1921 рр).

Проекти вирішення «українського питання» напередодні та під час Першої світової війни. Ставлення українських політиків до війни – між самостійницькими ідеями та пацифізмом. Бойові дії у 1914-1916 рр. Початок революції й утворення Центральної Ради. Політична платформа Центральної Ради у березні – жовтні 1917 р. та її реалізація. Більшовицький державний переворот і проголошення УНР. Російсько-українська війна зими 1917-1918 рр. Гетьманський державний переворот: підготовка та здійснення.

Політика уряду Української Держави та її наслідки. Утворення Директорії та антигетьманське повстання. Проголошення ЗУНР. Початок збройної боротьби з Польщею. Паризька мирна конференція й «українське питання». Відновлення УНР. Ліквідація Українського фронту. Варшавська угода: причини та наслідки, оцінки в історіографії. Підсумки Української революції.

Тема 6. Україна у роки радянської влади. Україна та українці поза межами СРСР.

Анексія українських земель радянським режимом. Репресії, голодомори як акти геноциду українців. Пакт Молотова-Ріббентропа. Початок Другої світової війни на українських землях. «Договір про дружбу і державний кордон» вересня 1939 р. Приєднання Галичини, Волині й Берестейщини до СРСР. Анексія Буковини і Бессарабії. Політика «радянзації». Втручання вермахту на територію СРСР. Оборонні дії РСЧА у 1941 р. Бій у трикутнику Луцьк – Дубно – Броди. Оборона Києва, Одеси, Севастополя. План «Ост». Поділ України на окупаційні зони. Характеристика німецького і румунського окупаційного режимів. Рух Опору на українських землях, оцінки в історіографії. Наступальні операції Червоної армії в Україні у 1943-1944 рр. Наслідки війни для України.

Тема 7. Становлення незалежної України. Україна у війні з російськими агресорами.

Спроба державного перевороту 1991 р та проголошення незалежності України. Діяльність президента Л. Кравчука, урядів і парламенту України в галузі державного будівництва. Проблеми соціально-економічного та політичного реформування українського суспільства. Зниження темпів промислового і сільськогосподарського виробництва. Інфляційні процеси. Поширення безробіття. Дискусії навколо проблеми Кримської автономії. Загострення протистояння між законодавчою та виконавчою гілками центральної влади у 1993 р. Вибори до Верховної Ради та президента України у 1994 р. Соціально-економічна та політична платформа президента Л. Кучми. Затвердження програми економічної лібералізації восени 1994 р. Початок реалізації програми приватизації державного майна. «Помаранчева» революція. Початок президентської виборчої кампанії 2004 р. і українське суспільство. Фальсифікації виборів з боку влади. Президентська діяльність В. Ющенка. Вибори Президента України 2010 р. Зміна політичного вектору розвитку країни за президентства В. Януковича. «Революція гідності» 2013-2014 рр. Російська агресія проти України у 2014 – 2023 роках та боротьба українського народу проти неї. Українські герої російсько-української війни.

Тема 8. Розвиток освіти, науки та культури України у XX –XXI ст.

Український неоромантизм. Розвиток живопису. Авангардський живопис (О. Мурашко, О. Новаківський, Ф. Кричевський). Взаємовідносини особистості і світу в українському експресіонізмі. Український авангард 1900-1910-х рр. Екзистенційні проблеми у художній традиції зламу століть. Розвиток архітектури. Стиль модерн. Конструктивізм. Література, філософська думка. М. Грушевський. Розвиток освіти, науки, культури доби Української революції.

Модернізм – культурний феномен XX століття. Суперечливість культурного процесу в Україні на початку 20-х р.р. Принципи культурної політики радянської влади. Оборонні позиції представників української культури. Українізація та її значення для культурного процесу. Микола Зеров і Микола Хвильовий. Боротьба О. Шумського проти

Театральне мистецтво і музична культура. Театр «Березіль». Діяльність музичного товариства ім. Леонтовича. Творчість українських композиторів: Л. Ревуцького, Б. Лятошинського, В. Косенка, М. Вериковського, Г. Хоткевича, К.Богуславського та ін. Створення українського кіномистецтва, творчість О. Довженка. Архітектура і образотворче мистецтво. Особливості українського авангарду. Мистецька «школа Бойчука».

Постмодерн філософської думки. Умберто Еко та його твір «Ім'я рози». Концептуалізм як течія сучасного мистецтва. Нонконформізм як течія постмодернізму. Людина в контексті постмодерністського світобачення. Література постмодернізму та її жанри. Живопис постмодернізму.

Особливості культури та її розвитку в період російсько-української війни 2014-2024 рр.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. <i>Історія та культура України з найдавніших часів до початку XX ст.</i>												
Тема 1. Давня історія України [1, 2]	22	4	2	0	0	16	20	0	0	0	0	20
Тема 2. Україна у період середньовіччя [1, 2]	23	4	2	0	0	17	20	0	0	0	0	20
Тема 3. Україна у другій половині XVII - XVIII ст. [1, 2]	22	4	2	0	0	16	24	2	2	0	0	20
Тема 4. Україна у XIX – на початку XX ст. [1, 2]	23	4	2	0	0	17	22	2	0	0	0	20
Разом за змістовим модулем 1	90	16	8	0	0	66	86	4	2	0	0	80
Змістовий модуль 2. <i>Акутальні пиання історії та культури XX-XXI ст.</i>												

Тема 5. Україна в роки Першої світової війни та Української революції (1914-1921 рр) [1, 2]	23	4	2	0	0	17	22	2	0	0	0	20
Тема 6. Україна у роки радянської влади. Україна та українці поза межами СРСР [1, 2]	22	4	2	0	0	16	22	2	0	0	0	20
Тема 7. Становлення незалежної України. Україна у війні з російськими агресорами [1, 2]	22	4	2	0	0	16	24	2	2	0	0	20
Тема 8. Розвиток освіти, науки та культури України у XX –XXI ст. [1, 2]	23	4	2	0	0	17	26	2	2	0	0	22
Разом за змістовим модулем 2	90	16	8	0	0	66	94	8	4	0	0	82
Усього годин	180	32	16	0	0	132	180	12	6	0	0	162

Види робіт:

[1] – опрацювання лекційного та додаткового, довідникового матеріалу;

[2] – опрацювання тем семінарських занять, додаткового матеріалу.

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кіл-ть годин очне	Кіл-ть годин заочне
	Змістовий модуль 1. Історія та культура України з найдавніших часів до початку XX ст.		
1	Україна в IX – першій половині XIV ст. 1. Східні слов'яни у VIII - IX ст. 2. Внутрішні та зовнішні фактори розвитку Київської держави. 3. Галицько-Волинське князівство та його історична доля. [1, 2]	4	0
2	Українське козацтво в боротьбі за державність. 1. Причини та передумови Національно-визвольної війни середини XVII ст. 2. Основні етапи воєнних дій в 1648-1657 роках 3. Військово-політична ситуація 1658-1663 рр. та її політичні наслідки.	2	2
3	Українські землі у XIX – на початку XX ст. 1. Національне відродження XIX ст.: основні форми та дії. 2. Відмінності і спільні риси у суспільному житті Наддніпрянської та Західної України. 3. Політизація національного руху в к. XIX- на поч. XX ст.	2	0
	Всього за 1 модуль	8	2
	Змістовий модуль 2.		

<i>Актуальні питання історії та культури XX-XXI ст.</i>			
4	Українська революція 1917-1921 рр. 1. Універсали Центральної Ради і побудова демократичного суспільства. 2. Внутрішня і зовнішня політика Гетьманату П.Скоропадського. 3. Директорія і її зв'язки з ЗУНР.	2	0
5	Україна в період Другої світової війни та її наслідки 1. Приєднання Західної України до СРСР: передумови, наслідки, значення 2. Окупаційний режим в Україні. 3. Радянська влада в Україні у повоєнний період.	2	0
6	Сучасна Україна 1. Проголошення незалежності України та основні напрями розвитку 2. Україна на зовнішньополітичній арені Війна Росії проти України (2014-2024)	2	2
7	Модернізм та постмодерн - культурний феномен XX-XXI століття 1. Модернізм як мистецька течія (абстракціонізм, дадаїзм, експресіонізм, кубізм, сюрреалізм, фовізм, футуризм). 2. Взаємовідносини особистості і світу в українському експресіонізмі. 3. Освіта та наука, література на початку XX ст. Література неокласиків. Авангардистський театр. 4. Постмодерн як широка культурна течія. Розвиток української культури XXI ст.	2	2
Всього за 2 модуль		8	4
Всього		16	6

6. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

7. Самостійна робота

Самостійна робота студентів є складовим елементом університетської освіти та закономірним продовженням аудиторної роботи викладача і студентів. Формою організації самостійної роботи студентів є опрацювання літератури, джерел та виконання подальшого завдання з таких тем:

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
	Змістовий модуль 1. <i>Історія та культура України з найдавніших часів до початку XX ст.</i>	Д/в	З/в
1	Тема 1. Давня історія України [1], [3], [4]	16	20
2	Тема 2. Україна у період середньовіччя [1], [3], [4]	17	20
3	Тема 3. Україна у другій половині XVII - XVIII ст. [1], [3], [4]	16	20
4	Тема 4. Україна у XIX – на початку XX ст. [1], [3], [4]	17	20
	Всього за 1 модуль	66	80

	Змістовий модуль 2. Актуальні питання історії та культури XX-XXI ст.		
5	Тема 5. Україна в роки Першої світової війни та Української революції (1914-1921 рр). [1], [3], [4]	17	20
6	Тема 6. Україна у роки радянської влади. Україна та українці поза межами СРСР. [1], [3], [4]	16	20
7	Тема 7. Становлення незалежної України. Україна у війні з російськими агресорами. [1], [3], [4]	16	20
8	Тема 8. Розвиток освіти, науки та культури України у XX –XXI ст. [1], [4], [5]	17	22
	Всього за 2 модуль	66	82
	Всього	132	162

До самостійної роботи відноситься:

- [1] – підготовка до лекцій та практичних, ознайомлення з базовою літературою;
- [2] – написання реферату, складання кросворду;
- [3] – ознайомлення з джерелами;
- [4] – ознайомлення зі додатковою літературою
- [5] – створення колажу (характеристики вибраної культури).

Результати самостійної роботи оцінюються під час поточного і періодичного контролю на лекціях і семінарських заняттях.

Перелік орієнтовних тем доповідей з презентацією:

1. Княгиня Ольга – перша реформаторка Русі.
2. Військова політика князя Святослава.
3. Володимир Мономах як політик і полководець.
4. Історичний портрет Данила Галицького.
5. Особливості культурного розвитку Русі.
6. Козацький гетьман – Дмитро Вишневецький.
7. Історичний портрет Б. Хмельницького.
8. Кошовий отаман І. Сірко: життя та діяльність.
9. Історичний портрет гетьмана І. Мазепи.
10. Історія створення та діяльність університету в Одесі в другій половині XIX ст.
11. Біографічні портрети: М. Костомарова, П. Куліша (за вибором).
12. Роль Т. Г. Шевченка в історії українського народу.
13. Розвиток Одеси в XIX ст.
14. М. С. Грушевський як науковець і громадсько-політичний діяч.
15. Відносини Центральної Ради з Тимчасовим Урядом Росії.
16. Суспільно-політичні погляди В. Винниченка.
17. М.Міхновський – один із провідників ідеї української самостійної держави.
18. Роман Челебіджіхан – кримськотатарський політик і державний діяч.
19. С.Петлюра – керівник Директорії УНР.
20. П.Скоропадський – біографічний портрет.
21. К. Левицький та Є.Петрушевич – лідери ЗУНР.
22. Н.Махно – лідер анархістського руху на півдні України.
23. Є. Коновалець і створення ОУН.
24. Митрополит А.Шептицький та його роль в історії Західної України.
25. Впровадження НЕПу в Україні.
26. «Розстріляне відродження».
27. Оборона Києва в 1941 р.
28. Оборона Одеси в 1941 р.
29. Діяльність ОУН-УПА в роки Другої світової війни.
30. Депортація кримських татар та інших народів з Криму. 1944 р.

31. Боротьба за незалежність України наприкінці XX ст.
32. Російсько-українська війна 2014 -2024 рр.
33. Книжник, історик та публіцист Русі – Нестор-літописець.
34. Ренесансна ідеологія в українській літературі та живописі.
35. Художньо-естетичні особливості української барокової літератури.
36. Еклектизм в українській архітектурі.
37. Полістилізм українського живопису кінця XIX ст.
38. Культурологічна концепція Івана Огієнка.
39. Проблема європейської української культури творчій спадщині Миколи Хвильового.
40. Альтернатива технократичного і гуманітарного мислення – проблема сучасної української культури.

8. Методи навчання

1. Словесні (лекції, пояснення, дискусія, обговорення проблемних ситуацій).
2. Наочні (мультимедійні презентації).
3. Практичні (робота з документальними джерелами, виконання індивідуальних завдань).

9. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

1. Поточний контроль:
 - усне опитування на лекціях та/або практичних заняттях;
2. Періодичний контроль:
 - оцінювання доповіді з презентацією за наданою темою в кінці змістового модуля (денне відділення – в кінці двох модулів; заочне – в кінці кожного окремо).
 - тестування після завершення вивчення навчального матеріалу в кінці кожного модуля. Контрольні роботи (тестування) містять: денне відділення 25 тестових завдань з однією правильною відповіддю (25 тестових питань відповідно); заочне відділення: 50 тестових завдань з однією правильною відповіддю (дві роботи 25 та 25 тестових питань відповідно) За кожен правильну відповідь на одне тестове завдання здобувач отримує 1 бал.
3. Підсумковий контроль: іспит.

Іспит оцінюється максимально у 20 балів. До складання іспиту допускаються здобувачі, які виконали всі види робіт, передбачених робочою програмою.

Підсумкова оцінка визначається як проста сума балів за результатами поточного та підсумкового контролю за 100-бальною шкалою.

Критерії оцінювання доповіді з презентацією

Вид самостійної роботи	Оцінка за національною шкалою	Кількість балів	Критерії оцінювання результатів виконання завдань для самостійної роботи
Розробка та захист доповіді-презентації	Зараховано (Відмінно)	9-10	Доповідь з презентацією виконана самостійно та оригінально, оформлення відповідає вимогам: 8 слайдів з ілюстраціями та текстом; раціонально використані можливості комп'ютерної анімації; інформація в презентації з використанням джерел; наявні висновки, що пов'язані із текстом; при захисті здобувач орієнтується в темі та вивченій літературі; відповідає на два поставлених викладачем питання за темою доповіді.
	Зараховано (Добре)	7,5-8	Доповідь з презентацією виконана самостійно, оформлення відповідає вимогам: 5-6 слайдів з

			ілюстраціями та текстом; раціонально використані можливості комп'ютерної анімації; інформація у презентації з використанням джерел; наявні висновки не точно відповідають тексту роботи; при захисті доповіді здобувач орієнтується в темі та вивченій літературі; відповідає на одне з двох поставлених викладачем питання за темою доповіді.
	Зараховано (Задовільно)	6-7,4	Доповідь з презентацією виконана самостійно, оформлення відповідає вимогам із незначними порушеннями: 2-4 слайдів з ілюстраціями та текстом; нераціонально використані можливості комп'ютерної анімації; інформація у презентації подана без джерел; наявні висновки не точно відповідають тексту роботи; при захисті доповіді здобувач слабо орієнтується в темі та вивченій літературі; не відповідає на жодне з двох поставлених викладачем питання по темі доповіді.
	Не зараховано (Незадовільно з можливістю повторного складання)	1-5	Доповідь з презентацією виконана самостійно, має 1-2 слайдів з ілюстраціями та текстом; не використані можливості комп'ютерної анімації, наявні порушення в розміщенні інформації на слайдах; інформація у презентації подана без джерел; відсутні висновки; при захисті доповіді здобувач не орієнтується в темі і не відповідає на жодне з двох поставлених викладачем питання за темою доповіді.
	Не зараховано	0	Завдання не виконано. Не зараховуються доповідь з презентацією, яка виконана не самостійно або запозичена з мережі Інтернет.

Доповідь має бути виголошена на практичному занятті або на консультації.
Кожен здобувач має підготувати одну доповідь з презентацією.

Критерії оцінювання роботи на практичних заняттях

Кількість балів	Критерії оцінювання
5	Здобувач присутній на практичному занятті, відповідає повне на одне з питань плану практичного занятті; активно доповнює відповіді інших здобувачів інформацією по різним питанням плану; відповідає на питання по темі поставлені викладачем.
3-4	Здобувач освіти присутній на практичному занятті, відповідає повне на одне з питань плану практичного занятті; не доповнює відповіді інших здобувачів інформацією по іншим питанням плану; відповідає на питання по темі поставлені викладачем.
1-2	Здобувач освіти присутній на практичному занятті, не відповідає повне на одне з питань плану практичного занятті, але активно доповнює відповіді інших здобувачів інформацією по всім питанням плану; відповідає не на всі на питання по темі поставлені викладачем.
0	Здобувач відсутній на практичному занятті або присутній на практичному занятті і не відповідає на жодне з питань плану практичного занятті; не доповнює відповіді інших здобувачів; не відповідає на питання по темі поставлені викладачем.

10. Питання для підсумкового контролю

1. Східні слов'яни у давнину: розселення, господарство, культура.
2. Утворення Русі.
3. Русь за часів перших київських князів династії Рюриковичів (до XI ст.).
4. Процес християнізації Русі.
5. Розквіт Русі за часів Ярослава Мудрого.
6. Причини і наслідки феодальної роздробленості Русі.

7. Включення українських земель до складу Великого князівства Литовського та Польського королівства.
8. Виникнення Кримського ханства.
9. Люблінська унія: причини та наслідки.
10. Українські землі в складі Речі Посполитої: соціально-економічний та культурний розвиток.
11. Виникнення українського козацтва та Запорозької Січі.
12. Берестейська унія: причини та наслідки.
13. Причини, характер і рушійні сили Визвольної війни середини XVII ст.
14. Етапи Визвольної війни українського народу. Основні військові дії 1648-1657 рр.
15. Військово-політична ситуація в українських землях в другій половині XVII ст.
16. Політична діяльність І. Мазепи.
17. Обмеження української автономії у XVIII ст.
18. Російсько-турецькі війни другої половини XVIII ст. та їх наслідки для України.
19. Основні напрямки заселення і економічного освоєння Південної України (кінець XVIII – перша половина XIX ст.).
20. Заснування та розвиток Одеси у XIX ст.
21. Соціально-економічний розвиток українських земель в першій половині XIX ст.
22. Зародження українського політичного руху. Кирило-Мефодіївське товариство.
23. Т.Г. Шевченко та його роль в українському національно-культурному відродженні.
24. Політика російського уряду щодо українського питання у другій половині XIX ст.
25. Буржуазні реформи 60-70 рр. XIX ст. та їх історичне значення.
26. Україна в період Першої світової війни.
27. Виникнення Центральної Ради та її діяльність.
28. Брестський мирний договір та його значення для України.
29. Українська держава гетьмана П. Скоропадського.
30. Директорія УНР: внутрішня та зовнішня політика.
31. Впровадження НЕПу в Україні: причини, особливості та наслідки.
32. Колективізація в Україні: проведення та наслідки.
33. Голодомор 1932-1933 рр. в Україні: причини та наслідки.
34. Індустріалізація та її здійснення в Україні.
35. Розгортання політики терору 30-х рр. XX ст. в Україні.
36. Політичне та соціально-економічне становище західноукраїнських земель у 20-30 рр. XX ст.
37. Початок Другої світової війни для України. Приєднання Західної України до УРСР.
38. Соціально-економічні перетворення в Західній Україні продовж 1939-1941 рр.
39. Проголошення Української держави 30 червня 1941 р. та його історичне значення.
40. Україна в період воєнних дій 1941-1944 рр.
41. Окупаційний режим в Україні та розгортання руху Опору.
42. Діяльність ОУН – УПА в період Другої світової війни.
43. Політичні та соціально-економічні перетворення в Україні в 1946-1953 рр.
44. Основні тенденції розвитку в УРСР у другій половині 50-х – середині 80-х рр. XX ст.
45. Боротьба за незалежність України (кінець 1980-х – початок 1990-х рр.).
46. Основні тенденції розвитку Української держави на сучасному етапі.
47. Російсько-українська війна 2014-2024 рр.: причини, події, постаті.
48. Культура Русі -України та Руського королівства.
49. Ренесанс в культурі України.
50. Розвиток романського та готичного мистецтва, навести приклади.
51. Бароко як нове світовідчуття і нове мистецтво. Українське бароко. Його характеристика.
52. Класицизм як мистецтво героїчної громадянськості. Його характеристика.

53. Розвиток архітектури в Україні XIX ст. (Стилі ампір, еклектика, класицизм, модерн, необароко).
54. Символізм, імпресіонізм. Їх характеристика і основні риси. Приклади.
55. Романтизм. Реалізм та критичний реалізм.
56. Модерн як стиль в культурі. Особливості стилю модерн.
57. Неоромантизм в українській культурі.
58. Модернізм як художній стиль та його напрямки (абстракціонізм, дадаїзм, експресіонізм, кубізм, сюрреалізм, фовізм, футуризм).
59. Література неокласиків. Український авангард та експресіонізм.
60. Постмодернізм як художній напрям в культурі України.

11. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Денна форма

Поточний та періодичний контроль							Сума
Зміст. модуль 1 (практичні заняття)			Зміст. модуль 2 (практичні заняття)				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	100
1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	1-5	35
Індивідуальна самостійна робота (доповідь з презентацією) = 10 балів			Індивідуальна самостійна робота (доповідь з презентацією) = 10 балів				20
Контрольна робота за змістовим модулем 1-2 =25							25
Поточна успішність (разом)							80
Іспит							20
Загальна кількість балів за дисципліну							100

Формувальне оцінювання

Види навчальної роботи	Бали за одне заняття	Кількість занять	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1			
Поточний контроль на практичних заняттях	5	3	0 – 15
Доповідь з презентацією за змістовим модулем 1			0 – 10
Усього за змістовим модулем 1			0 – 25
Змістовий модуль 2			
Поточний контроль на практичних заняттях	5	4	0 – 20
Доповідь з презентацією за змістовим модулем 2			0 – 10
Усього за змістовим модулем 2			0 – 30
Контрольна робота за змістовим модулем 1-2			0 – 25
Іспит			0-20
Підсумкова сума балів (іспит)			0 – 100 60 – задовільно

Заочна форма

Поточний та періодичний контроль							Сума
Зміст. модуль 1 (практичні заняття)			Зміст. модуль 2 (практичні заняття)				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	100
-	-	-	-	-	1-5	1-5	10
Індивідуальна самостійна робота			Індивідуальна самостійна робота				20

(доповідь з презентацією) = 10 балів	(доповідь з презентацією) = 10 балів	
Контрольна робота за змістовим модулем 1 =25	Контрольна робота за змістовим модулем 2 =25	50
Поточна успішність (разом)		80
Іспит		20
Загальна кількість балів за дисципліну		100

Формувальне оцінювання

Види навчальної роботи	Бали за одне заняття	Кількість занять	Сумарна кількість балів
Змістовий модуль 1			
Поточний контроль на практичних заняттях	-	-	-
Доповідь з презентацією за змістовим модулем 1			0 – 10
Контрольна робота за змістовим модулем 1			0 – 25
<i>Усього за змістовим модулем 1</i>			<i>0 – 35</i>
Змістовий модуль 2			
Поточний контроль на практичних заняттях	5	2	0 – 10
Доповідь з презентацією за змістовим модулем 2			0 – 10
Контрольна робота за змістовим модулем 2			0 – 25
<i>Усього за змістовим модулем 2</i>			<i>0 – 45</i>
Іспит			<i>0-20</i>
Підсумкова сума балів (іспит)			0 – 100 60 – задовільно

Результати академічної успішності здобувачів виставляються у вигляді оцінки за національною шкалою, 100-бальною та шкалою ЄКТС.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти

Критерії та шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка за національною шкалою	100 бальна шкала / Оцінка	Теоретична підготовка	Практична підготовка
-------------------------------	---------------------------	-----------------------	----------------------

	ECTS		
Відмінно	90 – 100 / A	Здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, розгорнуто, обґрунтовано та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей. Здобувач демонструє чітке знання відповідних категорій, їх змісту, розуміння їх взаємозв'язку, правильно формулює тлумачення відповідних понять, демонструє знання змісту передбачених програмою нормативно-правових актів, робить самостійні висновки. Здобувач вміє виявляти причинно-наслідкові зв'язки, самостійно знаходити додаткову інформацію та використовувати її для реалізації поставлених завдань, вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення знань.	Здобувач може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання практичних завдань, виконує практичні завдання не передбачені навчальною програмою, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі.
Добре	85 – 89 / B	Здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій, самостійно аналізує, узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає неточності, які не є суттєвими для характеристики предмету питання та не впливають істотно на загальну характеристику того чи іншого явища (поняття).	Здобувач має стійкі навички виконання практичних завдань, правильно вирішує більшість практичних завдань.
	75 – 84 / C	Здобувач виявляє загалом високий рівень знань щодо всієї програми навчальної дисципліни, на достатньому рівні володіє навчальним матеріалом, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій, але не вміє самостійно аналізувати деякі питання, не повністю переконливо аргументувати свої відповіді, допускає незначні неточності.	Здобувач за зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою навчальної дисципліни.
Задовільно	70 – 74 / D	Здобувач володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків. Здобувач знає основні поняття навчального матеріалу, але має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого та під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків та формулювання висновків.	Здобувач має елементарні навички виконання практичних завдань, правильно вирішує лише половину практичних завдань.
	60 – 69 / E	Здобувач не повною мірою розуміє предмет навчальної дисципліни, наявні недоліки у розкритті змісту понять, категорій, закономірностей, назв та змісту нормативно-правових актів. Здобувач надає нечіткі характеристики відповідних явищ, викладає свої думки з істотним порушенням логіки	Здобувач може використовувати знання лише в стандартних практичних ситуаціях, має нестійкі навички виконання практичних завдань, робить багато

		подання матеріалу.	суттєвих помилок.
Не задовільно з можливістю повторного складання	35 – 59 / FX	Здобувач не правильно розкриває сутність базових питань навчальної дисципліни, допускає суттєві змістовні помилки, володіє навчальним матеріалом поверхнево й фрагментарно, безсистемне виокремлює випадкові ознаки вивченого, не вміє сформулювати свою думку та викласти її в логічній послідовності, робити узагальнення та висновки.	Здобувач здатний виконати лише окремі практичні завдання за допомогою викладача. У здобувача відсутні сформовані уміння та навички.
Не задовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	0 – 34 / F	Здобувач не знає основних положень навчальної дисципліни, не володіє навчальним матеріалом.	Здобувач виконує лише елементи практичних завдань, погребує постійної допомоги викладача.

12. Начально-методичне забезпечення

1. Робоча програма.
2. Силабус
3. Плани практичних занять.
4. Мультимедійні презентації
5. Гугл-клас з модулю «Історія України»
6. Лопуга О. І. Вінцковський Т. С. Актуальні питання історії та культури України: метод. вказівки для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти біологічного ф-ту спеціальності: 091 «Біологія», 162 «Біотехнології та біоінженерія». Одеса: Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечнікова. 2021. 88 с.
<http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/30834>
7. Актуальні питання історії та культури України: методичні рекомендації до практичних занять здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти біологічного факультету / уклад.: О. О. Синявська, О. І. Лопуга. Одеса, 2024. 56 с.
<https://dspace.onu.edu.ua/items/928df4e9-231a-4e08-b6d3-63085271a537>
8. Актуальні питання історії та культури України. *Метод. вказів.* для здобувачів факультету хімії та фармації / Упорядники Бачинська О.А., Юраш Є.О. Одеса, 2024. 36 с.
9. Історія України та української культури. *Методичні рекомендації* для здобувачів першого (бакалаврського) рівня факультету романо-германської філології / Упорядники: Вінцковський Т. С., Гончарук Т. Г., Полторак В. М., Юраш Є. О. Одеса: ОНУ, 2024. 28 с.

13. Рекомендована література

Основна

1. 25 років незалежності: нариси історії творення нації та держави / відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. Київ: Ніка-Центр, 2016. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=elib_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=ID=&S21STR=11051
2. Грицак Я. Подолати минуле: лобальна історія України. Київ: Портал, 2021. 432 с.

3. Діанова Н. М. Історія релігії та церкви в Україні в національному та європейському контекстах : навч. посіб. Одеса: Одес. нац. ун-т імені І.І. Мечникова, 2019. 252 с. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/handle/123456789/15735>
4. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Харків, 2016. 496 с. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Plokhii_Serhii/Brama_Yevropy_Istoriia_Ukrainy_vid_skifsky_kh_voien_do_nezalezhnosti/
5. Полторацький В.М. Хрестоматія з історії України для здобувачів першого рівня «бакалавр» неспеціальних факультетів. Одеса: ОНУ, 2020. 164 с.
6. Хмарський В. М. Історія України: конспект лекцій. Одеса : Одес. нац. ун-т ім. І.І. Мечникова, 2019. 118 с. URL: <http://dspace.onu.edu.ua:8080/handle/123456789/25019>

Додаткова

1. Бачинська О. А., Вегерчук С. М., Самойлов Ф. О. Історія Одеси й Одещини (кінець XVIII ст. – 1914 р.): історико-краєзнавчий нарис. Одеса: Астропринт, 2012. 504 с.
2. Бекірова Г. Півстоліття опору: кримські татари від вигнання до повернення (1941–1991 роки). Нарис політичної історії. Київ: КРИТИКА, 2017. 231 с.
3. Брехуненко В., Ковальчук В., Ковальчук М., Корнієнко В. "Братня" навала. Війни Росії проти України XII–XXI ст. Київ, 2016. 248 с
4. Гриценко О. Президенти і пам'ять. Політика пам'яті президентів України (1994–2014): підґрунтя, послання, реалізація, результати. Київ: "К.І.С.", 2017. 1136 с.
5. Дашкевич Я. Постаті: Нариси про діячів історії, політики, культури. 3-тє вид., доповн. Львів: Літературна агенція "Піраміда", 2016. 924 с.
6. Друга світова війна в історичній пам'яті України. (За матеріалами Українського інституту національної пам'яті). Київ, 2010. 247 с.
7. Історія українського війська / Авт. кол.: М. Відейко, А. Галушка, В. Лободаєв, М. Майоров, Я. Примаченко, А. Руккас, Є. Синиця, О. Сокирко, А. Харук, Б. Черкас. Харків, 2016. 416 с.
8. Кульчицький С. Червоний виклик. Історія комунізму в Україні від його народження до загибелі. Кн. 2. Київ: Темпора, 2013. 628 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0009289>
9. Кульчицький С., Міщенко М. Україна на порозі об'єднаної Європи. Київ: Центр Разумкова, 2018. 232 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0013771>
10. Юраш Є. Одеський комітет Піклувального товариства про в'язниці: формування, склад, діяльність: монографія. Одеса: Бондаренко М. О., 2022. 140 с.
11. Енциклопедія історії України: У 10 т. Київ: Наук. думка, 2003-2013. URL: <http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=F&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU>
12. Історія України: Хрестоматія / Упоряд. В.М. Литвин. Київ : Наук. думка, 2013. 1056 с. URL: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>
13. Литвин В. Історія України: підручник / Відп. ред. В. Смолій. НАН України. Інститут історії України. К.: Наукова думка, 2013. 991 с. URL: <http://resource.history.org.ua/item/0009298>

14. Електронні інформаційні ресурси:

- Електронні ресурси Інституту історії України НАН України. URL: <http://history.org.ua/>
- Електронні ресурси Інституту філософії НАН України. URL: <https://filosof.com.ua/>
- Електронні ресурси Наукової бібліотеки ОНУ імені І.І. Мечникова. URL: lib.onu.edu.ua
- Електронні ресурси Наукової бібліотеки ім. В.І. Вернадського. URL: nbuv.gov.ua